

Ruimtelijk beleid kan niet zonder demografie

Dorien Manting doet in haar oratie 'Ruimtelijk beleid kan niet zonder demografische analyse' een oproep voor meer aandacht voor het levensloopsperspectief bij de verklaring van ruimtelijke ontwikkelingen en de ontwikkeling van ruimtelijk beleid. Dit wordt besproken aan de hand van twee ruimtelijke vraagstukken: enerzijds de groei van steden en de daling van mobiliteit onder jongeren, en anderzijds een van de veranderingen in de demografische levensloop, te weten het uitstel van gezinsvorming.

Groei van de stad

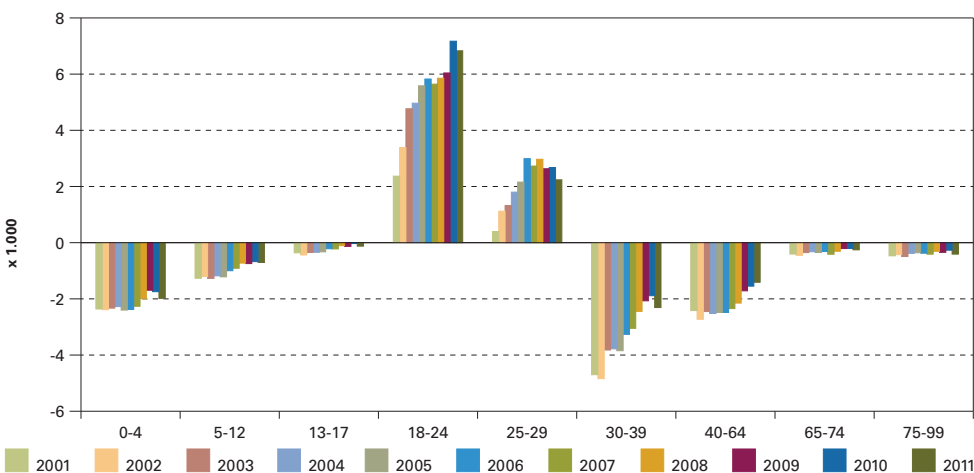
Gezinsvorming was van oudsher verbonden met de krimp van steden, maar is tegenwoordig juist verbonden met de groei van steden. Zoals de komst van kinderen van oudsher een hele belangrijke reden voor twintigers was om de stad te verlaten, zo is het uitstel van gezinsvorming nu een belangrijke reden waarom twintigers of dertigers de stad nog niet uittrekken. Steeds meer vrouwen worden ruim na hun dertigste verjaardag moeder, terwijl het in de vorige eeuw gebruikelijk was dat de meeste vrouwen op hun 25ste al moeder waren. Er zijn dus steeds meer kinderloze twintigers en dertigers voor wie de prikkel om de stad te verlaten (gezinsvorming) nog niet heeft plaatsgevonden. Daarbovenop willen en kunnen gezinnen nu vaker in de stad wonen. Er is dus zowel sprake van ander verhuisgedrag vanwege veranderingen in de demografische levensloop als van ander verhuisgedrag rondom het krijgen van kinderen. Het eerste leidt vooral tot uitstellen van het moment waarop men de stad verlaat, het ander leidt tot minder vertrek uit de stad. En het eerste leidt dan eerder tot een tijdelijke groei van steden, het tweede tot een structurele groei van steden, zeker als de verandering in woonpreferenties onder jonge gezinnen zich verder verspreidt.

Natuurlijk ontkent Manting het belang van veel andere sociale, economische of ruimtelijke factoren niet, maar haar betoog richt zich vooral op de vraag waarom er te weinig wordt stilgestaan bij de invloed van veranderingen in de demografische levensloop van jong volwassenen. Welke structurele en tijdelijke demografische veranderingen zorgen straks voor continuering of een afvlakking van de groei van steden?

Automobiliteit

Gezinnen vertonen een ander automobiliteitsgedrag dan kinderloze stellen of alleenstaanden. Dit betekent dat twintigers en ook dertigers nu ander mobiliteitsgedrag vertonen dan twintigers en dertigers van vroegere tijden. Simpelweg omdat er nu steeds meer kinderloze twintigers en dertigers zijn. Het uitstellen van het krijgen van kinderen speelt volgens Manting daarom ook een rol als het om de daling van de mobiliteit onder jonge volwassenen gaat. De mobiliteit van jongvolwassenen is de afgelopen decennia fors gedaald, zowel in Nederland als in tal van andere landen. Transportonderzoekers denken in het bijzonder aan allerlei sociaal- economische, technologische en transport-specifieke factoren. De invloed van veranderingen in de demografische levensloop komt slechts sporadisch aan de orde. Vanuit het perspectief dat er steeds minder gezinnen te vinden zijn onder twintigers en dertigers, is het niet meer dan logisch dat de mobiliteit onder deze leeftijdsgroepen is afgenomen en is toegenomen onder veertigers en vijftigers. Uitstel van de gezinsfase gaat dan gepaard met een daling van de mobiliteit op jongere leeftijd, maar een stijging op latere leeftijd. Uitstel van het gebruik en het bezit van auto's onder jong volwassenen heeft andere gevolgen dan bijvoorbeeld het afzien van gebruik en bezit van auto's. Dat laatste is veel ingrijpender voor toekomstige ontwikkelingen in mobiliteit, voor toekomstige investeringen in infrastructuur of voor ramingen van de milieueffecten van transport dan het eerste. Ook voor mobiliteitsonderzoek geldt daarom dat er meer inzicht in de demografische veranderingen in de levensloop van belang zijn.

Saldo binnenlandse migratie (vestiging minus vertrek) naar leeftijd, Amsterdam, 2001-2011.

Bron: CBS 2013.

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen met bronvermelding wordt op prijs gesteld. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Nico van Nimwegen, hoofdredacteur Ingrid Esveldt, eindredacteur Harry van Dalen, redacteur Peter Ekamper, (web)redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage (070) 356 52 00
Telefoon	demos@nidi.nl
E-mail	demos.nidi.nl / www.nidi.nl
Internet	gratis
Abonnementen	Harmine Louwé www.nadorpdruk.nl
Basisontwerp	
Druk	

Prof. dr. Dorien Manting is bijzonder hoogleraar Bevolkingsdynamiek en ruimtelijke ontwikkelingen aan de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen van de Universiteit van Amsterdam, en is sectorhoofd van de Sector Verstedelijking en Mobiliteit van het Planbureau voor de Leefomgeving. Zij sprak op 1 november 2013 haar oratie uit, getiteld: "Ruimtelijk beleid kan niet zonder demografische analyse".

E-mail: dorien.manting@pbl.nl